

Платіжний баланс у 2020 році¹

(за методологією шостого видання Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції)

Профіцит поточного рахунку платіжного балансу у 2020 році становив 5.3 млрд дол. США (3.4% від ВВП) порівняно з дефіцитом у 4.1 млрд дол. США (2.7% від ВВП) у 2019 році. Пандемія COVID-19 суттєвіше вплинула на імпорту товарів та послуг, що скоротився на 17.1% (у 2019 році збільшився на 7.8%), натомість експорт товарів та послуг скоротився тільки на 4.5% (у 2019 році збільшився на 7.4%).

Експорт товарів зменшився на 2.1% (у 2019 році зріс на 6.3%) і становив 45.1 млрд дол. США. Основним чинником скорочення стало зменшення експорту **чорних та кольорових металів на 12.1%**. Також скоротився експорт:

продукції машинобудування	– на 1.1%;
деревини та виробів з неї	– на 1.2%.

Водночас експорт збільшився за такими основними товарними групами:

мінеральними продуктами (у тому числі рудами)	– на 12.7%;
продукцією хімічної промисловості	– на 6.3%;
продовольчими товарами	– на 0.2%;
промисловими виробами	– на 3.6%.

У географічному розрізі в номінальному вимірі найсуттєвіше зменшився експорт товарів до країн ЄС³ (на 1.9 млрд дол. США, або 11.6%). Питома вага країн ЄС у загальному експорті товарів скоротилася до 32.4% (з 35.9% у 2019 році). Скоротився також експорт товарів до країн Африки та Росії – на 924 млн дол. США, або 18.6%, та на 436 млн дол. США, або 16.5% відповідно. Питома вага країн Африки зменшилася до 8.9% (з 10.8% у 2019 році), а частка Росії скоротилася до 4.9% (з 5.7% у 2019 році). Водночас збільшився експорт товарів до країн Азії (на 3.1 млрд дол. США, або 20.2%). Питома вага країн Азії в загальному експорті товарів збільшилася до 40.5% (з 33.0% у 2019 році).

Імпорт товарів зменшився на 14.0% (у 2019 році зріс на 7.7%) та становив 52.0 млрд дол. США. Енергетичний імпорту скоротився в 1.6 раза, тоді як обсяги неенергетичного імпорту зменшилися на 8.0% (в основному за рахунок скорочення **імпорту продукції машинобудування на 10.1%**). Також зменшився імпорту:

чорних та кольорових металів	– на 14.4%;
продукції хімічної промисловості	– на 1.8%;

¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованих територій Автономної Республіки Крим, міста Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

² У розрахунках використано дані ВВП, перераховані ДСС України з урахуванням перегляду даних платіжного балансу за 2017-2020 рік щодо послуг фінансового посередництва, що вимірюються непрямим шляхом (FISIM).

³ Дані за країнами ЄС наведені без врахування Великої Британії.

промислових виробів	– на 3.2%.
Водночас збільшився імпорт:	
продовольчих товарів	– на 13.5%;
деревини та виробів з неї	– на 7.6%.

У географічному розрізі в номінальному вимірі найбільше скоротився імпорт товарів із Росії – на 2.4 млрд дол. США, або в 1.6 раза, а їх частка в загальному імпорті товарів зменшилася з 11.3% до 8.4%. Знизився також імпорт товарів з країн Азії та ЄС – на 824 млн дол. США, або 5.4%, та на 773 млн дол. США, або 3.6% відповідно. Водночас частка країн Азії в загальному імпорті товарів зросла з 25.2% у 2019 році до 27.7% у 2020 році, частка країн ЄС – з 36.0% до 40.3%.

Профіцит торгівлі послугами зріс до 4.4 млрд дол. США (у 2019 році – 1.8 млрд дол. США) за рахунок вищих темпів скорочення імпорту послуг (у 1.4 раза), ніж їх експорту (на 10.9%) через пандемію COVID-19. Основним чинником зниження імпорту послуг стало скорочення витрат осіб, які подорожують за кордон, і короткострокових мігрантів (у 1.8 раза). Зменшився також імпорт транспортних послуг (у 1.3 раза) та інших ділових послуг (на 17.4%). Експорт послуг знизився переважно за рахунок витрат осіб, які подорожують Україною (у 4.6 раза), транспортних послуг (на 18.6%) і експорту послуг із переробки матеріальних ресурсів, що належать іншим сторонам (на 17.4%). Водночас експорт комп'ютерних послуг продовжував зростати – на 20.4% (у 2019 році – у 1.3 раза).

Профіцит балансу первинних доходів збільшився до 3.5 млрд дол. США (у 2019 році – 1.9 млрд дол. США) за рахунок скорочення виплат за доходами від інвестицій (у 1.3 раза). Від'ємне сальдо за доходами від прямих інвестицій скоротилося з 6.6 млрд дол. США до 3.6 млрд дол. США. Виплати дивідендів зросли на 22.7% та перевищили обсяг чистого прибутку підприємств з прямими інвестиціями, що зумовило формування від'ємних реінвестованих доходів на рівні 0.5 млрд дол. США (у 2019 році реінвестовані доходи становили 3.3 млрд дол. США). Надходження за статтею “оплата праці” зменшилися на 8.1%.

Профіцит балансу вторинних доходів у 2020 році скоротився до 4.1 млрд дол. США (у 2019 році – 6.5 млрд дол. США⁴).

Обсяги приватних грошових переказів у 2020 році залишилися на рівні минулого року та становили 12.0 млрд дол. США. Водночас змінилася структура надходжень: обсяги переказів, що надійшли офіційними каналами, зросли на 22.7%. Насамперед це пов'язано зі зростанням обсягів заробітної плати, яку українці отримують з-за кордону, на 27.4%. Цей компонент демонструє високі темпи зростання протягом останніх трьох років, що зумовило зростання його частки в загальному обсязі приватних грошових переказів до 31.4% порівняно з 21.1% у 2018 році. Іншим чинником зростання переказів через банки та міжнародні платіжні системи була переорієнтація на використання офіційних каналів в умовах пандемії COVID-19.

---

⁴ У тому числі за рахунок отримання в грудні 2019 року компенсації НАК “Нафтогаз України” від ПАТ “Газпром” на суму 2.9 млрд дол. США.

Водночас унаслідок уведення карантинних обмежень та тимчасового закриття кордонів обсяги переказів неформальними каналами зменшилися на 23.9%.

Дефіцит рахунку операцій з капіталом становив 3 млн дол. США (у 2019 році профіцит становив 38 млн дол. США).

Чисте кредитування зовнішнього світу у 2020 році (сумарне сальдо поточного рахунку та рахунку операцій із капіталом) **становило 5.3 млрд дол. США** (за 2019 рік чисте запозичення становило 4.1 млрд дол. США).

Відплив капіталу за фінансовим рахунком (чисте кредитування) становив 3.3 млрд дол. США (порівняно з чистим припливом у 10.1 млрд дол. США у 2019 році) та зумовлювався операціями **приватного сектору**.

Чистий приплив коштів за операціями державного сектору становив 884 млн дол. США (у 2019 році – 5.2 млрд дол. США) і зумовлювався такими різноспрямованими чинниками:

- чистими залученнями кредитів від міжнародних партнерів (1.5 млрд дол. США);
- чистими надходженнями за ОЗДП (878 млн дол. США);
- чистими виплатами нерезидентам за ОВДП (1.2 млрд дол. США);
- викупом на відкритому ринку державних деривативів (329 млн дол. США).

Чистий відплив прямих іноземних інвестицій у 2020 році становив 117 млн дол. США (у тому числі від'ємні реінвестовані доходи оцінено в 488 млн дол. США). У 2019 році чистий приплив становив 5.2 млрд дол. США (із них 3.3 млрд дол. США – реінвестування доходів). Інвестиції в акціонерний капітал (крім реінвестування доходів) зменшилися до 0.8 млрд дол. США порівняно з 1.7 млрд дол. США у 2019 році. У 2020 році чисті виплати за кредитами прямого інвестора становили 27 млн дол. США, тоді як за 2019 рік чисті залучення становили 924 млн дол. США.

Чисте збільшення зовнішньої позиції банківської системи за операціями з портфельними та іншими інвестиціями становило 2.0 млрд дол. США (у 2019 році – 5.3 млрд дол. США) та зумовлювалося такими чинниками:

- збільшенням чистої зовнішньої позиції за статтею “валюта і депозити” на суму 924 млн дол. США;
- чистим погашенням євробондів на суму 917 млн дол. США;
- чистим зменшенням зовнішньої заборгованості за кредитами та позиками на суму 77 млн дол. США;
- чистою купівлею банками цінних паперів нерезидентів на суму 70 млн дол. США.

Чисте збільшення зовнішньої позиції реального сектору (без урахування прямих іноземних інвестицій) становило **2.8 млрд дол. США** (у 2019 році чисте зменшення становило 3.7 млрд дол. США). Це стало результатом дії таких різноспрямованих чинників:

зростання обсягів готівкової валюти поза банками на 4.7 млрд дол. США (у 2019 році – на 2.6 млрд дол. США);

зменшення заборгованості за кредитами та позиками на 228 млн дол. США (у 2019 році збільшилася на 1.3 млрд дол. США);

збільшення чистої зовнішньої заборгованості за торговими кредитами на 2.4 млрд дол. США (у 2019 році – на 3.1 млрд дол. США);

чистого надходження коштів від розміщення єврооблігацій (365 млн дол. США).

Чистий вплив за **операціями приватного сектору** (разом із помилками та упушеннями) становив **4.2 млрд дол. США** (у 2019 році чистий вплив становив 4.8 млрд дол. США).

У цілому за 2020 рік зведений платіжний баланс сформувався з профіцитом 2.0 млрд дол. США (у 2019 році – 6.0 млрд дол. США).

Формування профіциту зведеного балансу разом із чистими залученнями від МВФ (975 млн дол. США) зумовили **зростання міжнародних резервів до 29.1 млрд дол. США**, що забезпечує фінансування імпорту майбутнього періоду протягом 4.4 місяця.

Дата останнього оновлення 23.09.2021